
БІБЛІОТЕКИ – СВІДКИ ІСТОРІЇ

Наталія Некрасова

Харківський національний медичний університет
Кафедра неврології
ORCID iD 0000-0002-0900-4441

Ірина Киричок

Харківський національний медичний університет
Наукова бібліотека
ORCID iD 0000-0002-0505-5364

Тетяна Павленко

Харківський національний медичний університет
Наукова бібліотека
ORCID iD 0000-0002-5525-4652

Бібліотеки є важливим соціальним інститутом пам'яті. Їхня роль полягає не тільки у збереженні національної спадщини, але й у наданні доступу до різноманітних документів, книг, рукописів, архівів та інших артефактів. Розвиток технологій та інтернету ставить під сумнів актуальність бібліотек, але вони продовжують існувати як «свідки історії» для майбутніх поколінь, формуючи наше розуміння минулого та сьогодення.

Особливо гостро, виразно це проявляється у часи змін та потрясінь. Тому вкрай важливою місією бібліотек у воєнний час є збір та поширення інформації, яка може стати джерелом для дослідження воєнних дій, аналізу ситуації та наслідків ворожих злочинів.

Тож попри надскладні випробування, бібліотекарі Україні не тільки продовжують працювати, а й ініціювали новий загально-бібліотечний проєкт. Вже в березні 2021 р., на шостий день війни, Українська бібліотечна асоціація оголосила про початок формування колекцій цифрових документів до майбутньої Національної цифрової бібліотеки України і закликала збирати різноманітні документальні свідчення про війну:

-
- факти (фото, відео, аудіо тощо) російської агресії та українського протистояння;
 - плакати, фотожаби, анекдоти, жарти (народну творчість), що демонструють силу і нескореність українського народу;
 - факти (офіційні і неофіційні), що підтверджують підтримку України професійними спільнотами або окремими громадянами з інших країн світу;
 - фейки, які поширюють вороги, щоб зламати моральний дух українців.

Вже півтора воєнних року бібліотеки України ведуть журналістську діяльність та формують фонд достовірних джерел про страшні злочини агресора, а також незламність і стійкість українців – військових та цивільних, на фронті, в тилу, в окупації. Перші результати такої роботи, зокрема на Харківщині, Херсонщині, Київщині, Миколаївщині, були представлені на XII Всеукраїнській школі бібліотечного журналіста з міжнародною участю, тема якої – «Бібліотечна журналістика під час війни: фіксуємо, документуємо, генеруємо контент» (Харків, травень-червень 2023 р.).

Проте бібліотеки не тільки фіксують та документують воєнні злочини країни-агресорки, а й самі стають об'єктами цих злочинів – в результаті російських обстрілів вони зазнають руйнувань та пошкоджень, а під час окупації – знищення фондів, в першу чергу української літератури. Реальні наслідки війни демонструє світу проєкт «Libricide» польського фоторепортера, юриста, журналіста Адама Касперкевича, який знімає та збирає фотодокази злочинних дій російських загарбників проти бібліотек як інституцій української культури та освіти.

Документально-інформаційні масиви оперативного і меморіального характеру стають важливою складовою у відображенні життя країни і суспільства в багатьох вимірах їх розвитку, збереженні мови та духовних цінностей, формуванні громадської думки.

Отже, бібліотеки були й залишаються активним комунікативним засобом накопичення джерел української ідентичності, трансформації у часі та просторі культурного надбання й історичної спадщини нації, посередником між нашим минулим, сучасним і майбутнім.

LIBRARIES ARE WITNESSES OF HISTORY

Natalia Nekrasova

Kharkiv National Medical University

Department of neurology

ORCID iD 0000-0002-0900-4441

Iryna Kyrychok

Kharkiv National Medical University

Scientific Library

ORCID iD 0000-0002-0505-5364

Tetiana Pavlenko

Kharkiv National Medical University

Scientific Library

ORCID iD 0000-0002-5525-4652